

Вахнюк Н. П., студентка II-го курсу групи ФБСМ-6, ФБСО
Науковий керівник: Литвинчук І.В., доц., к.е.н.
Державний університет «Житомирська політехніка»

Бюджетний менеджмент та характеристика його складових

Нині бюджетний менеджмент має досить вагоме значення та охоплює усі сфери діяльності держави, а саме: формує, розподіляє і використовує бюджетні кошти на рівні державного і місцевих бюджетів. Для реалізації даного процесу необхідна координація і цілеспрямоване управління, яке забезпечується формуванням ефективного функціонування бюджетного менеджменту та є актуальним науковим завданням

Таблиця 1

Теоретичні підходи трактування сутності поняття «Бюджетний менеджмент» в економічній літературі

№ з/п	Автор/джерело	Визначення
1.	Клець Л. Є. [1]	Бюджетний менеджмент – це сукупність заходів, форм і методів діяльності органів державного управління щодо формування, розподілення, витрачання бюджетних коштів із застосуванням контрольних дій на всіх стадіях бюджетного процесу;
2.	Панкевич, Л. В. Зварич, М. А. Могиляк, П. Я. Хомічак, Б. І. [2]	Бюджетний менеджмент – це сукупність взаємопов'язаних дій (управлінських функцій), прийомів, методів, спрямованих на керівництво бюджетними ресурсами і відносинами, які виникають у процесі руху бюджетних потоків. Бюджетний менеджмент повинен дати відповідь на питання: як ефективно керувати цим рухом і відносинами. Бюджетний менеджмент – це один із напрямків фінансового менеджменту;
3.	Миронова Т.Л., Добровольська О. П., Процай А. Ф., Колодій С. Ю. [3]	Бюджетний менеджмент – це сукупність взаємозалежних дій, прийомів і методів, які спрямовані на управління бюджетними.
4.	Н. І. Яшина [4]	Бюджетний менеджмент – це процес управління формуванням, розподілом, перерозподілом і використанням державних ресурсів, а також оптимізацією грошових потоків, що проходять через бюджетну систему.

Вагомою частиною процесу становлення держави та її ринкової економіки, в цілому стратегії управління фінансами є - формування ефективної системи управління бюджетом. Виходячи з цього - бюджетний менеджмент є одним із методів управління, який спрямований на керування бюджетними ресурсами й відносинами, які виникають у процесі руху бюджетних коштів.

Таблиця 2

Основні складові бюджетного менеджменту

№ з/п	Складові	Характеристика
1.	Бюджетне планування	<p>Добре організований процес планування бюджету передбачає взаємоузгоджені відносини та конструктивну співпрацю всіх учасників на державному та місцевому рівнях - від бюджетних установ до профільних міністерств та відділів і відіграє важливу роль у визначення пріоритетних сфер бюджетних коштів про наявні ресурси бюджету.</p> <p>Бюджетне планування відіграє важливу роль, воно спрямоване на досягнення чітко визначених цілей і завдань використовує достовірну інформацію та сучасні методи планування (прямого рахунку, нормативний, аналітичний, балансовий).</p> <p>Метод прямого рахунку дозволяє спланувати показники бюджету (надходження чи потребу в коштах) через максимальну деталізацію показників статей доходів і видатків учасників бюджетного процесу.</p> <p>Нормативний - використовує норми і нормативи, встановлені, для розрахунку бюджетних видатків за однорідними показниками однотипних організацій чи закладів.</p> <p>Аналітичний - дозволяє визначити розмір планових показників за допомогою по факторного аналізу та економіко-математичного моделювання.</p> <p>Балансовий метод забезпечує реальність бюджету, оскільки дозволяє привести у відповідність його доходну та видаткову частини, а дефіцит бюджету покрити відповідними джерелами його фінансування.</p>

2.	Організація виконання бюджету	<p>Важливу роль у бюджетному менеджменті відіграє управління організацією процесів виконання бюджетів усіх рівнів за дохідною та видатковою частинами.</p> <p>На процес виконання бюджетів впливають чинники об'єктивного та суб'єктивного походження.</p> <p>Об'єктивними чинниками є: форс-мажорні обставини, стихійні лиха тощо, які незалежно від позитивних рішень держави негативно впливають на процес наповнення дохідної частини бюджетів та фінансування видатків. Всі інші чинники, які обумовлені некваліфікованим прийняттям управлінських рішень, відносяться до суб'єктивних.</p>
3.	Бюджетний облік	<p>Важливе державне значення має також процес виконання Державного і місцевих бюджетів, який не може бути забезпечений без чіткої організації бюджетного обліку.</p> <p>Основне завдання бюджетного обліку — забезпечення своєчасного і повного відображення процесів надходження доходів до бюджету, своєчасного фінансування заходів, передбачених витратною частиною бюджету, забезпечення цільового використання коштів бюджету в галузях економіки і, особливо, ефективного використання їх за цільовим призначенням.</p>
4.	Контроль за виконанням бюджету	<p>Важливою складовою бюджетного менеджменту є бюджетний контроль за виконанням бюджету, який здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу.</p> <p>За своєю сутністю бюджетний контроль є системою заходів органів державної влади і управління та органів місцевого самоврядування, спрямованих на забезпечення законності дій учасників бюджетного процесу під час проходження всіх його стадій з використанням специфічних форм і методів їх організації. Метою бюджетного контролю є забезпечення законності бюджетної діяльності всіма учасниками бюджетних відносин.</p> <p>Об'єктом бюджетного контролю є відповідні бюджети та бюджетна діяльність учасників бюджетних правовідносин.</p> <p>Суб'єктами бюджетного контролю є органи державної влади і управління, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної та комунальної форми власності, їх посадові особи, що визначені чинним законодавством.</p>

Отже, поняття «бюджетний менеджмент» науковці розглядають його як самостійну категорію, і як складову фінансового менеджменту. Серед наукових підходів виокремлюємо такі, що трактують бюджетний менеджмент як сукупність прийомів, процедур, методів і способів. Однак більшість авторів характеризують бюджетний менеджмент як систему управління, проте одні говорять про управління бюджетними відносинами та бюджетними потоками, а інші – про управління бюджетами різних рівнів.

Функціонування ефективної системи управління бюджетом та, як результат, формування. Для того, щоб були високі темпи економічного зростання і забезпечення стабільного економічного розвитку України та окремих областей у стратегічній перспективі її розвитку необхідно, щоб функціонувала ефективна система управління бюджетом. Також необхідно чітко розуміти ключові категорії, що використовуються для формування комплексних підходів для забезпечення функціонування системи управління бюджетом. Управління бюджетом здійснюється через бюджетний механізм і його елементи: бюджетне планування, організацію, регулювання і контроль.

Необхідно сформуванню ефективну систему управління бюджетом для становлення держави, її ринкової економіки, відкритого суспільства та стратегії управління фінансами. Концентрація великих грошових коштів у бюджеті сприяє формуванню єдиної фінансово-бюджетної політики органів влади і управління, забезпечує можливість фінансування найважливіших суспільних потреб. Питання вдосконалення системи управління бюджетом є особливо актуальними в умовах розвитку ринкових відносин.

Список використаної літератури:

1. Бюджетний менеджмент Київ – 2007 // [Електронний ресурс] /.Режим доступу: http://Budgetn_menedgment-Klec.pdf
2. Бюджетний менеджмент: Навч. посіб. / Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, П. Я. Могиляк, Б. І. Хомічак. – К.: Знання, 2006. – 293 с.
3. Миронова Т. Л. Управління розвитком регіону / Т. Л. Миронова, О. П. Добровольська, А.Ф. Процай, С. Ю. Колодій // Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
4. Яшина Н. И. Теоретичні і методичні основи управління бюджетом: ризики доходної частини бюджету. Фінанси і кредит. 2004. № 8 (146).